

GEMEINDE/VISCHNAUNCA
DISENTIS/MUSTÉR

Cussegli da vischnaunca
44-2017/2020

Center da sport e cultura (CSC)

**Innovaziun, amplificaziun ed engrondiment
cumplessiv**

**Project e credit general
per l'emprema etappa**

M E S S A D I

dalla suprastonza communal al cussegli da vischnaunca

Preziau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Prezai signurs cussegliers

1 Historia

Ils 16 da fenadur 1978 conceda il suveran dalla vischnaunca da Mustér in credit net da 2,2 milliuns francs per la construcziun d'ina halla plurivalenta. Per simplificar la finanziaziun ha la vischnaunca decidiu da lezzas uras da construir ils stabiliments dalla protecziun civila. Ed aschia approbeschan las vischinas ed ils vischins ils 20 da matg 1979 in credit net da

frs. 700'000.00 per la realisaziun dils stabiliments dalla protecziun civila ad Acla da Fontauna. Cun la construcziun da quels stabiliments eis ei stau pusseivel da lezs onns da procurar per in favoreivel fundament pils baghetgs dil Center da sport e cultura.

Igl onn 1993 conceda il pievel da Mustér in credit da 5 milliuns francs per la innovaziun ed amplificaziun dil Center da sport e cultura. Grazia a quei credit ha la purschida dil CSC saviu vegnir augmentada. Aschia ei vegniu construiu la plazza da ballapei cun cuvrida artificiala, la Sala Fontauna cun la plazza dira ed igl irla da cuorer sin il tetg da quella ed era il post da commando per la protecziun civila.

2 Ina preziusa infrastructura

La decisiun prida dil suveran avon biebein 40 onns da construir in center da sport a Mustér ei stada la basa per in'infrastructura ch'ei aunc oz unica e preziusa en nossa regiun, quei ton per la populaziun indigena sco era per ils hospes da vacanzas.

Per nus ei il Center da sport e cultura enzatgei ch'ei tut normal e per nus secapescha ei dapi decennis da sesez, che quella infrastructura stat a disposizion a nus el mintgadi per far sport ed organisar occurrentzas da tut gener. Aschia realisein nus gia daditg buca pli tgei valur che quella infrastructura ha. Clients e hospes d'ordeifer ein denton fetg surstai tgei oreifra purschida che Mustér ha cul Center da sport e cultura.

3 Purschidas actualas

Pér sch'ins enumerescha inaga las purschidas principals ch'ei dat el Center da sport e cultura ves'ins propi la dimensiun da quell'infrastructura.

Ordadora

- Plazzas da tennis
- Plaz da ballapei
- Plazza da termagliar / grillar
- Minigolf (cun 18 ruosnas)
- Plaz dir / irla da cuorer / siglir liung
- Plaz per dar boccia / stuschar la culla
- Patinera (tschoccas / curling / hockey / patinar)

Endadens

- Halla da gimnastica
- Halla da tennis cun dus plazs
- Halla da reiver cun pign cantun da bouldrar
- Center da fitness
- Power Plate
- Stanza per spinning / aerobic etc.
- Caffetaria
- Sala Fontauna cun cuschina
- Dormitoris (schurmetg civil) cun 296 letgs ed in'ulteriura cuschina gronda cun sala da magliar

In impressiunont diember da purschidas e quei tut sil medem areal ed en ina vischnaunca ella periferia e buc en in marcau.

Ton las uniuns ed ils clubs da sport indigens sco era las scolas havessen pauc plascher sch'ei dess buc il Center da sport e cultura cun tut sias pusseivladads. Mo era ils camps che pernotteschan onn per onn el CSC ein fetg incantai dalla purschida.

Il Center da sport e cultura procura onn per onn per biaras pernottaziuns ella vischnaunca da Mustér. Affons e giuvenils d'ordeifer fan per part duront plirs onns visetas a Mustér en connex cun in camp ed emprendan aschia d'enconuscher nossa destinaziun da vacanzas.

3.1 Entginas cefras dallas reservaziuns 2019

Il 2019 han 47 gruppas pernottau el CSC. Da quellas han 31 gruppas aunc duvrau ulteriura infrastructura dil CSC sco hallas e plazs. Duront 180 dis ein aschia camps stai presents el CSC. En tut setracta quei da rodund 2'500 persunas che han procurau per ver 15'000 pernottaziuns.

Ei dat plirs motivs daco ch'ils camps vegnan per gronda part onns alla liunga el Center da sport e cultura. Sco puncts positivs vegnan il grond diember da letgs e l'infrastructura da sport numnai. Vul dir las pusseivladads d'affittar hallas e las grondezias da quellas, ils differents plazs e quei tut el medem liug. Talas cumbinaziuns dat ei tenor ils menaders dils camps buca savens. Perquei restan biars camps era fideivels al CSC e novs interessents tschercan adina puspei da saver vegnir a Mustér el CSC.

4 Investiziuns urgentas

El decuors dils davos onns eis ei stau necessari da far investiziuns e renovaziuns urgentas, denter auter:

- la renovaziun dil plantschiu dalla halla plurivalenta
- la renovaziun dil plantschiu dalla halla da tennis
- la renovaziun dallas duschas e gardarobas dalla halla plurivalenta
- la renovaziun dils stabiliments el liber (plazza da ballapei, plazza da glatsch) igl onn 2012 per frs. 950'000.00
- la renovaziun urgente dallas fatschadas nord e vest en connex cun donns d'aua e humiditat els dormitoris sutterrans per frs. 215'000.00 igl onn 2016
- il remplazzament dil mobiliar dalla halla plurivalenta per frs. 196'000.00 igl onn 2016

Cunzun la renovaziun dallas fatschadas ha mussau ch'igl ei magari grev nua definir il cunfin denter veder e niev senza caschunar pli tard investiziuns supplementaras. Perquei eis ei necessari da preparar in project cumplessiv che lubescha in'etappaziun raschuneivla, aschibein sil sectur dallas lavurs ch'ein da far, mo era raschuneivla en connex cun las pusseivladads finanzialas.

Tochen sil tетg ei la substansa dils baghetgs da principi en in bien stan. Ils baghetgs ein denton vegni els onns. Dapertut vesan ins ch'igl ei vegl e duvrau. Igl ei necessari da procurar d'ina vart per las investiziuns necessarias per mantener la substansa existenta e da l'autra vart da mantener ed augmentar resp. adattar la purschida actuala dil CSC. Era opticamein ha il CSC basegns d'ina midada aschia ch'ein envida d'entrar e star el CSC.

5 Preparaziuns

El decuors dils onns 2014 entochen 2017 ei vegniu elaborau differents studis. Aschia ha la suprastanza communalia schau examinar la substansa dil baghetg (rapport da Simeon Baumanagement e Kuster + Partner). Silsuenter ei vegniu elaborau ensemble cun ina gruppa da lavur ed il biro Erlebnisplan GmbH da Lucerna in studi davart las purschidas dil CSC sco era in augment da quellas. La finfinala han ins schau evaluar la Scol'aulta da tecnica ed economia HTW a Cuera il menaschi dil CSC. A vesta dils differents studis e dils resultats mo per part cuntenteivels ha la suprastanza communalia suttamess al cussegli da vischnaunca la damonda da credit per schar elaborar in project cumplessiv. Per quei intent ha il cussegli da vischnaunca concediu ils 24 da mars 2017 in credit da frs. 375'000.00 per la renovaziun e completaziun dil Center da sport e cultura. L'incarica ei vegnida surdada a basa d'ina procedura da submissiun al biro d'architectura huonder bisquolm architects. L'incarica cumpeglia sper la lavur d'architect

era las retschercas concernent ils planisaders dil fatg (energia, tecnica da casa, electricitat, statica etc.). Las lavurs da projectaziun ein la finala vegnidas retardadas entras ina procedura giudiziala. En connex cun la surdada dall'incarica ha la Dertgira administrativa dil cantun Grischun denton susteniu igl agir dalla suprastanza communal.

Igl uost 2018 ha il cussegl da vischerna concediu in credit supplementar en la summa da frs. 119'000.00 per preparar il project final e risguardar ils giavischs supplementars dalla sesida dil cussegl communal.

Per accompagnar il project ha la suprastanza communal eligiu ina cumissiun da baghegiar Center da sport e cultura. Quella secumpona da: Clemens Berther (president), Alfons Quinter (vicepresident), Edgar Durschei, Gion Hosang, Anja Klittich Berther, Ervin Maissen, Manuela Maissen-Bigliel, Fabian Manetsch ed ils architects Aluis Huonder e Simon Bisquolm.

Sper las damondas en connex cun il baghegiar ei la cumissiun era sefatschentada intensivamein cun la valur turistica dil CSC. Quei era en connex cun ina damonda per ina contribuziun al cantun Grischun. Quel ha giavischau da far quellas ponderaziuns en vesta ad ina collaboraziun cun igl eventual niev hotel Acla da Fontauna ed in'eventuala contribuziun per il sostegn d'infrastructura turistica relevanta, ed en vesta ad ina contribuziun da PSG (Program San Gottardo) ina contribuziun d'equivalenza dil cantun Grischun.

6 Project

Ils davos decennis ha il Center da sport e cultura surviu en tuts graus a ses hospes, allas uniuns ed oravontut alla giuventetgna e basegna ussa ina renovaziun dils baghetgs sco tals mo era ina renovaziun estetica ed ina surluvrada dallas purschidas.

Vesta sin il CSC cun l'entrada, la nova caffetaria ed il niev plaz davon quella, che vegn medemamein formaus da niev.

Il project elaboraus dil biro d'architectura huonder bisquolm architects muossa l'utilisaziun dil spazi existent e las sligiaziuns per optimar ils process da lavour el CSC sco era entuorn quel. La purschida actuala vegn mantenida ed amplificada cun ulteriurs elements da sport e divertiment. Sulettamein per l'entrada preveda il project in niev baghetg. Per tut las outras novas purschidas vegn luvrau cumpleinamein cun la structura dils baghetgs existents.

La finamira ei era d'augmentar la visibladad dil center e cheutras accentuar sia valeta sco Center da sport e cultura pil vitg e per la regiun.

6.1 Etappaziun

Per motivs finanzials ha la suprastonza communalia decidiu en sia sesida dils 13 da matg 2019 d'etappar il project innovazion, amplificazion ed engrondiment cumplessiv dil CSC en duas etappas. Il project ei vegnius etappa taluisa che las investiziuns urgentas, quellas ch'ein necessarias per augmentar las purschidas, sco era quellas ch'ein necessarias per augmentar l'attractivitat dil CSC ein en l'emprema etappa. Aschia san las sinergias da construcziun vegnir nezegiadas optimalmein e las investiziuns dalla secunda etappa san vegnir fatgas senza surpli da cuosts.

6.2 Emprema etappa

6.2.1 Entrada, center da visitaders e local da giugs e divertiment

L'adattaziun la pli marcanta ei previda all'entrada. Ella vegn formada da niev e duei survir egl avegnir sco zona da sentupada (analog alla caffetaria actuala), mo era sco liug d'informaziun ed access allas purschidas dil Center da sport e cultura. L'entrada principala ei bein visibla e posiziunada aschia, ch'il hosp vegn menaus sin via directa el center da visitaders ch'ei el medem mument era il punct d'informaziun dil center. Impurtont ei ch'il center da visitaders ei endrizzaus taluisa, ch'el sa vegnir manischaus d'ina suletta persuna. La collaboratura ni il collaboratur ha da survir, cuschinari, far reservaziuns, dar informaziuns, vender e far ils abonnamenti, mo era da dar a tscheins urdeins da sport. Quei muta ch'il plaz da lavour sto esser endrizzaus bein e che las vias ein cuortas. Aschia drova ei per exemplu plaz per metter giud maun ils urdeins da sport che vegnan dai a tscheins (paluttas da tennis, bastuns da minigolf, tschappas etc.) en ina fuorma andanta.

La cuschina vegn endrizzada aschia, ch'ella sa vegnir duvrada per preparar pintgas caussas pil mintgadi, denton era per cuschinari per gruppas (uniuns indigenas, camps etc) sch'ei fa basegns. Plinavon duei ella era survir per occurrentzas che vegnan organisadas el CSC sco cuschina da satellit per scaldar/finir las tratgas ni era per lavar giu la vischala. Per saver porscher quei drova ei ina cuschina ch'ei endrizzada cun sistem ed ha ina certa grondezia. Quei simplifichescha la lavour ed arva novas pusseivladads.

Medemamein sut survigilonza dalla persuna el center da visitaders ei il niev local da giugs che vegn integraus egl anteriu local da pumpiers. Quei local cuntengn differents indrezs da divertiment sco per exemplu ina meisa da bigliard, automats da giugs ni era ina meisa da tschutti. Il local ei concepius taluisa, ch'ins sa adattar el als giavischs e trends actuals. Aschia savess ins integrar en quella in escape room ni giugs sin fundament da virtual reality. Quei ei in'ulteriura purschida independenta dall'aura che sa vegnir nezegiada ton d'indigen sco era da hosp.

La nova fatschada da veider arva il center da visitaders enviers il plaz d'entrada, il qual survescha aschia era sco engrondiment dil spazi intern. Il moviment e la veta dil center vegnan cheutras visibels anoviars. La percepziun dil CSC cun sias purschidas attractivas vegn aschia augmentada marcantamein.

Era gest el foyer dall'entrada ei il niev ascensur che meina dall'entrada el plau sutterran all'entrada dalla halla da sport. Aschia san ins garantir l'accessibilidad per persunas en sutga da rodas e handicapadas. Igl ascensur ei denton era da grond avantatg pil menaschi da mintgadi, essend ch'ils magasins ed era il mobiliar (meisas, supprias, tribuna etc.) sesanflan el plaunterren. Il plaunterren ei era contonschibels via la scala sco tochen dacheu. Ins arriva el piertt avon la halla da sport.

Il center da visitaders cun gronda vetrificaziun e bia spazi pils hospis dil CSC.

6.2.2 Stanza da termagliar per affons

L'antieriura caffetaria vegn midada en in spazi da giugs per affons pigns cun elements da sport, da divertiment e termagliar ni era pusseivladads d'esser creativs. Finamira ei da nezegiar il surpli d'altezia da quella stanza e porscher als affons ina vasta purschida. Entras beindrizzadas finiastras vesan ins tgei che capeta ella halla plurivalenta ed ella halla da tennis. Ina lounge dat lu era la pusseivladad als geniturs da star ensemes e dar ina paterlada duront ch'ils affons fan termagls.

Anteriura caffetaria vegn nezegiada da niev per differentas purschidas per affons.

6.2.3 Halla da tennis

La structura e la grondezia dalla halla da tennis vegnan mantenidas. Ina plivalur porscha in niev plantschiu. Quel corrispunda en emprema lingia als basegns per dar tennis, quei ch'il plantschiu actual fa buca. Il basegns per ina halla da tennis cun in bien plantschiu da tennis ei avon maun. En Surselva dat ei rodund 650 giugaduras e giugadurs da tennis licenziai che dessen era bugen tennis da malaura ed igl unviern, sch'il plantschiu ei adattaus per dar tennis. La halla ei gia frequentada bein igl unviern e cun in bien plantschiu pon ins augmentar l'occupaziun. Savens vegn iu oz tochen a Domat per dar tennis en halla.

Sminuir in plaz da tennis en halla ei negina opziun. Per cuors da tennis ni era per saver untgir da malaura endadens drova ei silmeins dus plazs. Cun il niev plantschiu sa la halla da tennis denton era vegrir duvrada vinavon per auters sports (per camps, turniers etc.) ni era per autras occurrentzas sco l'EX, congress, concerts etc. quei ch'ei in plus pil CSC.

6.2.4 Halla da reiver e halla da bouldrar

L'entira halla da reiver vegn reorganisada, aschia che tuttas preitsstattan a disposiziun pil reiver. Perquei vegnan la gallaria e la passarella existenta spazzadas. Cun quellas midadas san era differents problems da segirtad vegrir eliminai. La surfatscha da reiver che vegn engrondida marcantamein dat dapli pusseivladads e spazi per saver porscher rutas attractivas da reiver per entscheiders tochen sportists ambiziunai. La halla ei era puspei adattada e corrispunda allas pretensiuns per menar atras campiunadis.

Il reiver ei in sport che drova ina certa savida ed in cert equipament. Perquei sa enzatgi che ha buca quella savida ed experientscha buca reiver senza in agid qualificau. Tut auter ei quei cun il bouldrar – il reiver senza suga tochen in'altezia ch'ins sa seglir giu senza ch'ei capeta zatgei. Quei sport, che daventa naven digl onn 2020 ina disciplina olimpica, sa mintgin, pign e grond, giuden e vegl far. Bouldrar san ins far persuls ed ei drova persuenter ni material ni savida speciala. Igl ei in sport cun ina pintga resca da sefar mal. Era scolas ni camps san far diever da quella purschida senza ch'ils menaders han ina scolaziun speciala da reiver. Il bouldrar survegn, sper il reiver, el project da renovaziun e completaziun ina gronda impurtonza.

Previu eis ei d'integrar la halla da bouldrar en l'antieriura stanza da fitness ed engrondir la surfatscha cun in'ulteriura stanza. La finamira ei da porscher in grond spazi cun plirs niveis da bouldrar aschia ch'ei ha per mintgin enzatgei. Ina purschida ch'ei aschia era bein adattada per famiglias e ch'ei da tutt'aura in'attracziun supplementara per indigens e hospes.

Ina buna infrastructura da bouldrar vegn buca mo a carmalar dapli hospes el Center da sport e cultura, mobein era dar niev anim al sport da reiver. Quei ei numnadamein il sport che lubescha da far ils emprems pass en direcziun dil sport da reiver.

Il bouldrar ei ina valabla alternativa a hallas da giugs ni da freestyle sco quei ch'ei dat gia ella regiun. Quei indrez ei la suletta purschida da tal gener ella regiun. La proxima halla da bouldrar ei a Cuera, respectivamein a Schattdorf (UR). Il bouldrar vala era sco in'activitatad ch'ei coola. Leutier vegn ch'igl ei in sport ch'ei fetg buns pil moviment, per trenar condiziun, forza ed era il sentiment pil tgierp.

La nova halla da bouldrar cun differents nivels da grevezia.

6.2.5 Halla da fitness, halla multifuncziunala e gardarobas

Il spazi sut la halla da tennis (actualmein nezegiaus sco magasin pil CSC, ulteriur plaz ei affittaus transitoriamein a privats per metter sut tett vehichels) vegn egl avegnir a porscher ulteriura surfatscha per activitads da sport. Aschia dat ei ina stanza da fitness pli gronda che vegn posiziunada encunter ost cun grondas finastras. Quei augmenta la qualitad ed attractividat dalla stanza da fitness en cumparegliaziun cul local actual.

La stanza da fitness davanta pli spaziosa ed attractiva.

Dasperas dat ei ina halla multifuncziunala cun rodund 180 m² surfatscha. Quella sa denter auter vegnir duvrada per spinning. Ils velos san vegnir mess naven en ina stanza cunfinonta, aschia ch'igl ei pusseivel da duvrar la medema stanza era aunc per otras purschidas sco joga, meditaziun, gimnastica, aerobic, saltar etc. Cun quella stanza san ins centralisar en in liug numerosas purschidas ch'ein spatitschadas per l'entira vischtaunca entuorn. Cun centralisar las purschidas en in liug vegn ins era da far paleis quellas meglier als hospes da vacanzas e possessurs da secundas habitaziuns che fagessen era magari bugen part ad ina da quellas purschidas cu els ein tier nus. Secapescha ei la halla era adattada per radunonzas, seminaris ed otras occasiuns.

Cun prender la purschida da spinning ed aerobic dalla Sala Fontauna en quei liug, semigliura l'infrastructura per quellas purschidas. Pertgei sil medem plau dat ei da niev era indrezs sanitars e gardarobas.

Ei drova era ina nova ventilaziun per quell'alzada che vegn posiziunada els magasins existents. Tuttas localitads s'adatteschon al raster da petgas existent dil plau sutterrani. In corridor central encounter sid unescha ils spazis e survescha medemamein sco colligiaziun cun las purschidas externas dil center. Plinavon creescha in niev passadi per liung dalla halla da bouldrar e reiver encounter ost ina nova ed impurtonta colligiaziun cun la Sala Fontauna. Quella colligiaziun ei oravontut necessaria pil loschament da camps ellas localitads dalla protecziun civila, denton era sco ligiom denter il Center da sport e cultura e la Sala Fontauna a caschun da grondas occurrentzas.

6.2.6 Scaldament, glisch e ventilaziun

Ils spazis novs vegnan ligiai vid il scaldament da calira a distanza existent e vegnan equipai cun novas ventilaziuns da recuperaziun da calira. Ils indrezs da ventilaziun existents revedi sesanflan en in bien stan e san vegnir manteni. L'illuminaziun vegn modernisada leu nua ch'igl ei buca gia capitau ils davos onns.

6.2.7 Plaza da giug e contuorn

La plaza da giug vegn renovada. Cunzun ils urdeins da giug e las differentas surfatschas dallas plazzas e vias basegnan ina meglieraziun. Ensemene cun la nova entrada drova ei era adattaziuns dils plazs e dil contuorn avon l'entrada ed il parcadi davon il center.

Survesta dil CSC cun contuorn surluvrau.

6.2.8 Indrez fotovoltaic sin il tetg dil CSC

La cumissiun da baghegiar CSC ha surda l'incarica al Center da perscrutaziun d'energia alpin AlpEnForCe (www.alpenforce.com) da sclarir las pusseivladads da cuvierer il tetg dalla halla da tennis sco era dalla halla plurivalenta cun in indrez fotovoltaic. La finala havein nus ussa sin meisa in contract dalla Repower per in tal indrez. La Repower ei promta da realisar sin l'entira surfatscha da tetg dil CSC in'ovra solara per producir energia. Ei setracta d'ina ovra integrada el tetg. Cun quella sa la vischnaunca spargnar la cuvrida dil tetg, quei che munta in respargn da rodund frs. 180'000.00. La Repower ei responsabla per il menaschi da quella ovra solara. Il CSC sedeclara promts da duvrar aschi lunsch ch'ei basegna l'energia da quell'ovra solara. Il rest vendra la Repower vinavon. Furnescha l'ovra solara buca avunda energia, vegn quei cumpensau entras l'energia dalla Repower. Sur ils 20 onns ora ch'il contract cun la Repower vala, sa la vischnaunca spargnar frs. 150'000.00 per energia. Il contract vegn fatgs cun la Repower pér suenter la votaziun.

7 Secunda Etappa

La secunda etappa vegn menziunada cheu sulettamein sco informaziun. Ils cuosts per quella etappa ein buca part da questa damonda da credit. Per quella secunda etappa vegn danovamein fatg in messadi ed ina nova damonda e quei cura che las finanzas dalla vischnaunca lubeschan da far ulteriuras investiziuns. Nuotatonmeins ei la secunda part ina part integrala dil project cumplessiv.

Halla plurivalenta treidubla cun gallaria

Vid la grondezia dalla halla plurivalenta semida nuot. La travestgida interna sto vegnir remplazzada. Ina plivalur porscha igl engrondiment dalla gallaria dalla halla enamiez cun la nova pusseivladad da seser pils hospes en fuorma d'ina tribuna cun tschabergal transparent. Era sche la halla da sport vegn vidlunder pér ella secunda etappa, ston ins buca far quitaus pervia dalla segirtad. Ils indrez da sport vegnan controllai entras ina fatschenta externa periodicamente mintga dus onns. Era la funcziunalitad dalla halla ei buca tangada da quella etappaziun.

Sala Fontauna

La mesira centrala en la Sala Fontauna munta la spazzada dallas petgas da lenn amiez la sala. Cun in niev purtader enstagl dallas petgas sa la sala dacheudenvi survir als utilisaders en sia entira grondezia e daventa aschia era pli attractiva per occurrentzas. Sper quellas mesiras dat ei differentas lavurs da manteniment sco per exemplu vid la ventilazion dalla cuschina ni vid l'escha e finiestras. In niev ascensur che meina dil plau dil center da sport en Sala Fontauna procura plinavon per in access per personas cun impediments, conform allas prescripcions per edificis publics.

Parc da moviment ed ulteriuras lavurs da contuorn

In'autra nova purschida sigl areal dil CSC ei in parc da moviment. Ina sort vita parcours ch'ei denton en in sulet liug. Ina plivalur pils visitaders dalla piazza da giug, scolas e camps sco era amitgs dil fitness el liber.

Per ils platz da tennis, la piazza da ballapei ed igl indrez da glatsch eis ei previu da far las adattaziuns necessarias vid las seivs circumdantas. Abstrahau da quei representan quels spazis en in bien stan.

8 Cuosts ed etappas

8.1 Cuosts totals dall'innovaziun, amplificaziun ed engrondiment cumplessiv

Per dar ina survesta pli detagliada dils cuosts dall'innovaziun, amplificaziun ed engrondiment cumplessiv dil CSC han ils architects scarpliu ils cuosts sin las differentas parts dalla renovaziun, resp. adattaziun.

Descripzion	Cuosts 1. etappa en frs.	Cuosts 2. etappa en frs.	Cuosts totals en frs.
1.1 Halla da tennis e locals el plau suterran dalla halla da tennis	3'840'000.00		3'840'000.00
1.2 Halla da gimnastica, gallaria, gardarobas	1'060'000.00	1'980'000.00	3'040'000.00
1.3 Halla da bouldrar, halla da reiver	760'000.000		760'000.00
1.4 Entrada, perti, stanza da giugs cun lounge, ascensur e tecnica	1'630'000.00		1'630'000.00
1.5 Center da visitaders	1'510'000.00		1'510'000.00
1.6 Local da giugs	600'000.00		600'000.00
1.7 Lavurs da contuorn dil Center da sport e cultura	900'000.00	400'000.00	1'300'000.00
1.9 Piazza da giugs	300'000.00		300'000.00
1.10 Sala Fontauna		1'000'000.00	1'000'000.00
1.12 Parc da moviment		100'000.00	100'000.00
Cuosts totals	10'600'000.00	3'480'000.00	14'080'000.00

Ils cuosts totals da 14,08 milliuns francs secumponan da ca. 8,085 milliuns francs per innovaziuns e novs elements/stabiliments dil Center da sport e cultura e da 5,995 milliuns francs per mesiras d'amplificaziuns, renovaziun e meglieraziuns internas ed externas.

8.2 Etappas

Il concept da planisaziun dall'innovaziun ed amplificaziun cumplessiva dil Center da sport e cultura ei modulares e lubescha cheutras tenor basegns ina realisaziun en etappas. In'etappaziun ei era impurtonta ord vesta dil menaschi quotidian dil CSC. Aschia restan mo singulas parts mintgamai serradas pervia dallas lavurs da renovaziun ed adattaziun.

9 Finanziaziun

9.1 Contribuziuns federalas e cantunalas

Davart dalla confederaziun ei vegniu signalisau sustegn el senn d'in credit senza tscheins da 2 milliuns francs el rom dil Program San Gottardo 2020 (PSG). Perquei savein nus quintar supplementarmein cun ina prestaziun d'equivalenza à fonds perdu entras PSG da frs. 460'000.00.

La vischnaunca ha inoltrau al cantun la damonda per ina contribuziun sut il tetel dalla promozion dall'economia per infrastructura relevanta per il sistem. Las cundiziuns per survegnir ina contribuziun sut il tetel infrastructura relevanta ein dependentas dalla realisaziun dil hotel Acla da Fontauna. Nus havein gronda speronza da survegnir ord quei fond ina summa relevanta dil cantun Grischun. Quella summa vegness a sminuir il credit net da 10,14 milliuns francs. Vinavon spetga il cantun era ina collaboraziun intercommunala dallas vischnauncas sil sectur dall'infrastructura communal. Era cheu ein las vischnauncas da Tujetsch e Mustér in pass vinavon, mira punct 10 da quest messadi.

La decisiun definitiva davart quellas contribuziuns entras la Regenza grischuna e las autoritads cumpetentas per il PSG croda pér suenter la decisiun dalla cuminanza da votantas e votants.

9.2 Finanziaziun dil project

Cun las contribuziuns che la vischnaunca astga spitgar vesa la finanziaziun dil project da renovaziun ed adattaziun dil CSC la finala ora sco suonda:

Cuosts totals da renovaziun CSC en francs	10'600'000.00
Prestaziun d'equivalenza per PSG	-460'000.00
Restituziun dalla taglia sin plivaleta	-450'000.00
Cuosts nets per la vischnaunca	9'690'000.00

Entras il credit da 2 milliuns francs PSG che sto buca vegin tscheinsius sa la vischnaunca spagnar ina summa da rodund frs. 460'000.00.

En connex cun l'autta summa d'investiziun ha la vischnaunca dau a Durschei Fiduziaria SA l'incarica da sclarir la pusseivladad da pretender anavos dalla Confederaziun la taglia sin plivaleta. Las retschercas ein vegnidas resumadas en in pareri. Per obtener la restituziun sto il CSC midar sill'entschatta digl onn ch'ins entscheiva culla renovaziun sin la metoda effectiva da quintar giu la taglia sin plivaleta (TPV). Plinavon ston las investiziuns vegnir cudischadas ed amortisadas el quen dil CSC. Consequentamein augmentan las amortisaziuns ed ils tscheins pils emprests il deficit annual dil CSC, quei che vegn cudischau entochen ussa el quen current dalla vischnaunca.

9.3 Consequenzas finanzialas per la vischnaunca

Il credit bancar sco era il credit PSG engrevegeschan las finanzas communalas.

Risguardond il plan da finanzas communal, il concept da menaschi dil Center da sport e cultura sco era la realisaziun dil Catrina Resort, astgan ins constatar che las condizioni ein bunas per far grondas investiziuns el CSC. Plinavon ei era la situaziun per emprests bancars a cuorta e liunga vesta favoreivla.

Ord las pernottaziuns supplementaras entras il Catrina Resort astga vegnir quintau cun in augment dallas taxas turisticas. Las plassas da lavur supplementaras portan dapli entradas da taglia. Vitier vegn, che dapli hospes e dapli habitants augmentan il consum en tut ils secturs economics dalla vischnaunca, aschia ch'ins astga era quintar leu cun dapli sviluta.

9.4 Consequenzas pil quen annual dil CSC

Il concept da menaschi dil Center da sport e cultura, elaboraus dalla cumissiun da menaschi CSC per il temps suenter la realisaziun dallas investiziuns planisadas, preveda mo in lev augment dils cuosts totals ch'il CSC caschuna. In augment tier las entradas entras novas purschidas e novs hospes sco era ina reducziun tier ils cuosts da manteniment suenter la renovaziun cumpenseschan per gronda part igl augment dallas amortisaziuns e dils cuosts da tscheins. Tenor cefra 12.1 dil concept da menaschi ein previ suandonts deficits incl. amortisaziuns e cuosts da tscheins:

Onn	preventiv 2019	2023	2026
Cuosts en frs.	271'000.00	434'200.00	424'200.00

Sil cash flow dil CSC respectivamein sin la vischnaunca ha l'investiziun in effect positiv. Il deficit annual senza risguardar las amortisaziuns vegn a sereduir cumparegliau cul preventiv 2019. Plinavon ei igl effect positiv che la realisaziun dil Hotel Acla da Fontauna havess e la collaboraziun el sectur dall'infrastructura communalala turistica (mira punct 10), buca risguardaus elllas cefras sisu. Inclus quels effects quenta la cumissiun da menaschi CSC cun in resultat equilibrau senza risguardar las amortisaziuns. Medemamein buca risguardau ei igl effect d'ina eventuala contribuziun à fonds perdu dil cantun sut il tetel dalla promozion d'economia. Ils stabiliments dil CSC ein activai ella bilanza per ils 31-12-2019 cun frs. 544'144.15.

La vischnaunca ha fatg ils davos onns reservas per la finanziaziun dall'innovaziun, amplificaziun ed engrondiment cumplessiv dil CSC:

Quen communal 2018	frs.	1'300'000.00
Quen communal 2019	frs.	900'000.00
Preventiv communal 2020	frs.	600'000.00

Quellas reservas totalas da frs. 2'800'000.00 han igl effect che las amortisaziuns nettas sereduceschan annualmein per frs. 85'000.00 sur la perioda d'amortisaziun da 33 onns dil CSC. Quei effect ei risguardaus els cuosts annuals dil CSC presentai sisu.

10 Intenziun da collaboraziun

Las suprastonzas communalas dallas duas vischnauncas da Tujetsch e Mustér han suatascret ils 25 da fevrier 2020 ina intenziun da collaboraziun el sectur dall'infrastructura communal turistica. El senn da rinforzar la purschida turistica, da nezegiar sinergias e da professiunalisar ils menaschis communals han las duas vischnauncas l'intenziun d'unir lur infrastructura communal turistica en ina societad da menaschi communabla. Las suprastonzas han decidiu da sclarir las damondas economicas e giuridicas cun la finamira da saver menar suenter che l'infrastructura ei vegnida modernisada e sanada (CSC e Bogn Sedrun) entras ina suleta societad da menaschi.

11 Valur turistica dil CSC

Il Center da sport e cultura ha già ina valur turistica. Ei ha denton aunc in grond potenzial d'augmentar quella valur. Ils hospes da vacanzas enqueran sper lur activitads per las qualas els vegnan en nossa regiun turistica (skis, cuorsa liunga, viandar, ir cun velo) era aunc outras activitads. Seigi quei activitads per dis da malaura sco era semplamein alternativas tier lur program quotidian.

Il CSC sesanfla strategicamein en in bien liug, vegn denton tuttina survesius. Quei vala ei da midar. D'ina vart opticamein e da l'autra vart cun far attents sillas purschidas ed era adattar quellas als basegns dil hosp. Attrer glieud el CSC ei pusseivel cun las purschidas previdas el project, denton era cun baghegiar si ensemen cun partenaris la pusseivladad da trer a nez quellas purschidas. Seigi quei cun saver porscher spontanamein instructurs, cun porscher cuors ed era cun augmentar activamein la purschida el sectur dil sport, sanedad e beinstar. Era en connex cun purschidas da cuorsa liunga e velo vala ei la peina da far ponderaziuns per cooperaziuns. Il CSC ha infrastructura che sa vegnir tratga a nez era per quels sports. Mo era las purschidas da divertiment duein buca vegnir alla cuorta, aschia ch'e dat ina purschida per mintgin e per mintg'aura.

La halla da sport e la halla da tennis cun mintgamai varga 1'000 m² surfatscha ein unicas per nossa regiun. Sper la pusseivladad da far sport per nossas uniuns e scolas porschan ellas era plaz per da tuttas sorts occurrentzas. Aschia eis ei stau pusseivel d'organisar il SKJF (Festival svizzer da chors d'affons e giuvenils), la Festa federala d'accordeon ni era las numerosas exposiziuns da commerci ni da cristallas eav. en quellas localitads. Talas occurrentzas san, grazia als novs letgs dil Catrina Resort ed evtl. era d'in futur hotel Acla da Fontauna, vegnir organisadas pli sempel ed ein aschia in gudogn per hotellaria ed il CSC.

Era pils participonts da camps che pernotteschan el Center da sport e cultura ein las duas hallas ina purschida ch'els anflan fetg darar. Els schazegian da saver parter si lur participonts e far diever dad omisduas hallas. Aschia vegnan las hallas savens duvradas per camps dad unihockey. La halla da tennis ei era adina puspei ina pusseivladad da sviar sche plirs camps han basegns da hallas, respectivamein ei in'alternativa per uniuns indigenas sche las hallas da sport ein occupadas.

12 Midada da num

Sper la modernisaziun dall'infrastructura duess era la presenza dil center vegnir rinforzada entras ina midada d'identitad. Ina midada dil num dat la pusseivladad da seposiziunar meglier sin la fiera e crescha in'identificaziun. Il num actual "Center da sport e cultura Disentis/Mustér" ei liungs ed emprova semplamein da descriver las purschidas, quei che gartegia mo a mesas. Il CSC ei gia daditg buca mo in liug per far sport e cultura. Perquei ei vegniu creau in niev num che duei esser pli cuorts e simplificar l'identificaziun, ton dils indigens, sco era dils hosps da vacanzas. Il niev num ei:

Center Fontauna

sport – recreaziun – occurrentzas
Sport – Freizeit – Veranstaltungen

Niev num dil CSC

In'aschinumnada "tagline" che sa vegnir duvrada u per romontsch ni per tudestg, tut tenor basegns, ed ei part dil logo.

La midada dil num risguarda ils suandonts aspects:

- Il plaid "Center" vegn sapientivamein salvaus el num, perquei ch'el descriva bein igl areal cun sia infrastructura.
- Il num "Fontauna" ei il num dil liug nua ch'il CSC sesanfla. Per quei sa la populaziun s'identificar cun quel. Era hosps da vacanzas che s'enconuschan ora a Mustér han ina associazion cun quei num, san tener endamen quel e san era dir quel senza problems.
- Il num "Fontauna" sa era esser in'associazion cun la tgina dil Rein che ha ina gronda impurtonza en nossa regiun.
- La tagline "sport – recreaziun – occurrentzas" descriva cuort e pregnant la purschida.

Per il niev num cun "tagline" ei aunc buca vegniu creau in niev logo. Quei vegn fatg pli tard.

13 Vuschs ord la populaziun

En connex cun l'elaboraziun dil concept per il niev CSC ha la cumissiun da menaschi era rimnau entgins meinis e vuschs ord la populaziun. Cheu entgins exempels:

"Il CSC ei in'impurtonta completaziun dalla purschida turistica, cunzun era en connex cun purschidas en cass da malaura. El ei denton era ina completaziun alla purschida dil Catrina Resort. Ferton ch'il Catrina Resort porscha la pusseivladad da metter a disposiziun in grond diember da letgs, sa il CSC metter a disposiziun localitads da gronda dimensiun. Per eveniments da sport mo era per congress – capitau cun caschun dalla radunanza generala dallas pendicularas svizras – la quala ei vegnida organisada el CSC perquei ch'ei dat neginas autras localitads da quella dimensiun ella regiun Gotthard che possibiliteschan talas occurrentzas."

Marcus Weber
*acziunari principal Pendicularas Mustér e
Catrina Resort*

"Igl engrondiment e la renovaziun ensemes cun las novas purschidas muntan in augment dall'attractivitat per l'entira destinaziun. Ord vesta da Sedrun Mustér Turissem gida il project da meglierar la structura da hosps. Vidlunder vegn che il CSC porscha cun igl augment da purschidas bunas alternativas en cass da malaura per tut ils segments da hosps."

Simona Barmettler
directura Sedrun Disentis Tourismus SA

"Cunzun la nova preit da reiver e la localitat da bouldrar portan in enorm augment dalla purschida. Dapli surfatscha da reiver e la purschida da bouldrar munta oravontut per la giuventetgna "la" motivaziun da viver il sport da reiver. Per la colonna d'agid fuorma il reiver

en halla in'impurtonta petga, oravontut era per saver promover el futur tier la giuentetgna il sport d'alpinissem.

Activitads da malaura ei in impurtont criteri cu ei va per la damonda nua ir en vacanzas. La preit da reiver mo oravontut la pusseivladad da bouldrar ein ina fetg impurtonta purschida per in liug da vacanzas da sport, mo era per vacanzas da famiglia."

Simon Cathomen
parsura dalla Colonna d'agid Mustér

"Entras il niev concept dat ei buca mo a Mustér, mobein per l'entira regiun ina plivalur. Las novas purschidas da sport e temps liber corrispundan al temps actual ed als basegns da hosps sco era dils indigens. Mustér daventa cun quei augment da purschida pli attractiv ed aschia s'augmenta era la qualitat da viver el vitg. Igl ei impurtont ch'ei vegn emprau da sviluppar vinavon la regiun e l'attractivitat, seigi quei pils indigens sco era pil turissem. Mo nossa bellezia cuntrada muntagnarda tonscha deplorablamein buca per subsister sillla fiera da turissem."

Nadia Deflorin
presidenta Las Bagordas Mustér

"Il turissem ei adina en moviment. Il hosp giavischa purschidas attractivas ed adattadas al temps. Star eri ei sco murir e perquei eis ei per nossa biala regiun muntagnarda fetg impurtont da restar en moviment. Nossa regiun sto era esser sper las pendicularas attractiva e quei cun ulteriuras purschidas sportivas e culturalas per hosps ed indigens per aschia restar ina interessanta regiun da vacanzas."

Vrena Werth
presidenta Uniun Cristallina

"Il CSC vegn pli attractivs, mantegn sias purschidas e porscha novas activitads per buna e schliata aura. Quei porta dapli hosps e dapli entradas a Mustér. La grondezia e la purschida dil CSC ei unica, ei dat buca biars centers cun quell' infrastructura e cunzun tons plaz da durmir.

L'extensiun dallas purschidas ei era per la populaziun indigena ina buna caussa. Cun in engaschament dallas vischnauncas vischinontas eis ei pusseivel da nezegiar sinergias e pretender prezis raschuneivels per indigens dalla regiun. Vinavon resta Mustér attractivs. Las uniuns ein impurtontas per mantener la populaziun ella Cadi, aschia ponderescha ina persuna giuvna ch'ei integrada bein en in'uniu plitost da restar ella regiun."

Adrian Flepp
president UHC Desertina Bulls

"Fa absolutamein senn per la regiun da haver aschia ina purschida, duess era vegnir finanziau regiunalmein"

Christian Peyer
president IGZWG

"Liug e localitads fetg adattadas per occurrentzas pli grondas sco SKJF, associazion da skis da turas, congress, eav. Ei dat paucs loghens cun ina semeglionta buna infrastructura."

Rinaldo Giger
president dil comite d'organisaziun dalla radunanza da delegai Bündner Kantonaler Patentjägerverband 2009

14 Ponderaziuns finalas

Il Center da sport e cultura che survescha ad indigens sco era a hospes ei vegnius els onns e drova ton davart dalla substansa dils baghetgs sco era opticamein ina renovaziun ed adattaziun per restar attractivs. Vidlunder vegn ch'era ils investurs spetgan dalla vischnaunca da far siu pensum cun mantener e modernisar sia infrastructura ed aschia sustener sias activitads.

Era ella vischnaunca da Tujetsch ein ins lundervi ni ha gia investau en l'infrastructura turistica. Seigi quei el territori da skis dall'Arena da Skis Andermatt Sedrun ni era la vischnaunca sezza cun separticipar vid la colligiaziun da skis via il Cuolm da Vi cun Mustér ni era cun sanar il Bogn Sedrun. Nossa destinaziun sisum la Surselva ensemens cun Ursera ha aschia la schanza da seposiziunen en nossa tiara sco impurtont liug turistic da stad ed unviern.

Tut quellas activitads procuran per ina atmosfera optimistica a Mustér e contuorn. Quella po era animar investurs privats e fatschentas d'investar e tut tenor situaziun era carmalar neutier ulteriurs investurs en nossa regiun.

Cun ina buna infrastructura che corrispunda al temps dad oz san ins augmentar l'attractivitat dalla regiun turistica, denton era dalla regiun sco liug da habitar e sco liug da lavur. En temps nua ch'igl ei da cumbatter per mintga piazza da lavur e per mintga habitont ei era l'infrastructura in argument per vegnir ni restar ella regiun. Ei vala pia la peina d'investar ell'infrastructura ed aschia egl avegnir ed in bien prosperar dalla vischnaunca.

15 Proposta

Sin fundament dallas ponderaziuns suramenziunadas

p r o p o n a

la suprastanza communalal al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar il project per l'innovaziun, amplificaziun ed engrondiment cumplessiv dil Center da sport e cultura;
2. da conceder per l'emprema etappa da quei project in credit general net da maximalmein frs. 9'690'000.00. Sch'il cantun conceda ina summa ord il fond per infrastructura relevanta per il sistem, sereducescha quei credit net per la summa concedida dil cantun;
3. da suttametter quella fatschenta el senn dallas prescripziuns digl art. 32 lit. d dalla constituziun communalala cumionza dils votants.

Suprastanza communalala Disentis/Mustér

Il president:

Robert Cajacob

Il canzlist:

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 20 da matg 2020